

## Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

### PEST'A

Luni  
21 oct.  
2 nov.

Ese totu a opt'a di  
**Pretiuu pentru Austria**  
pe jul. - dec. . . . . 4 fl. -  
**Pentru Romania**  
pe jul. - dec. unu galbenu.

Nr.  
37.

**Cancelari'a redactionei**  
**Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.**  
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii  
de prenumeratiune.

**Anulu**  
**IV.**  
**1868.**

## ODA LA IOANU CAMPINEANU.

(Declamata cu ocaziunea inagurarii portretului seu in teatrulu romanu in Bucuresti.)

Fama, il consegno a te, nunzia de grandi;  
E il serba tu, qual dalla prima aurora  
Di eterni il corono raggi ammirandi  
La gloria, che l' equal non vide ancora.

**Gabriele Rosetti.**



Candu velulu ignorantii pe fruntea ta curata  
O! tier'a mea era,  
O stea pe ceriu-ti mandru se-aretà d' odata  
Ce lu-sparsa cu putere, lu-arse 'n calea sa.

Acea stea fericita si plina de splendóre  
Era unu Campineanu,  
Ce invetiá junimea a patriei amore,  
I-ducea aminte de marele Traianu.

Priviti-lu! Elu e-aicea! Si musele lu-saluta  
Si lu-numescu incetu;  
Câ-ci elu le-a aduse-aicea. Acésta scena muta  
Se simte fericita candu vede-alu seu portretu.

Permite si jumimii, o! umbra multu iubita  
De a te salutá  
Cu sincera iubire; câ-ci este fericita  
Prin tine, prin amoru-ti, aci a se aflá.

In díle de furtuna, in díle dulci, senine  
Tu nu ai pregetatu;  
A ta ideia mare a fostu ca sê faci bine,  
Si pentru arti, sciintie, sê lupti neincetatu

Acel'a este mare ce lupta cu taría,  
Ce scie a 'nfruntá  
Invidi'a, tradarea si négr'a calomnia,  
Mergendu si dí si nópte mereu la tînt'a sa.

Câ-ci déca 'n a sa lupta ide'a-i reusiesce  
Presintii lu-cinstescu;  
Er' déca 'n a sa cale, luptandu, nu isbutesce,  
Idei'a totu remane, urmasii lu-sfintescu.

Popórele atuncea suntu mandre, glorióse  
Candu peste-ori-ce momentu  
Cu flori se mai amestecu si fapte valoróse;  
Candu bardii-siinstrunu arp'a si fapte mari le cantu!

Permite, dar' jumimii, o! umbra multu iubita  
De a te salutá!

In templulu Melpomenei, voiósa, liniscita,  
Si plina de sperantia, unu imnu a-ti inaltá!

29. sept. 1868.

**J. C. Fundescu.**

**DOMNITIA ROSAND'A.**

O schiția dramatică în cinci acte.

(Finea.)

**SCENA VIII.****Totu aceia si Eulampî'a.**

*Eulampî'a*: Maica staritia! Soborul te astépta în biserică. . . Dar esti turburată? Esti schimbata la fatia?

*Rosand'a*: Sum schimbata la fatia?

*Eulampî'a*: Me spariu maica staritia. . .

*Rosand'a*: (apucând'o de mana). Femeio! iubit' ai tu vre-o dată?

*Eulampî'a*: (cu mirare). Ce întrebare. . .

*Rosand'a*: Si ai fostu iubita?

*Eulampî'a*: O, Dómnă. . .

*Rosand'a*: Si ai gustatu din cup'a dragei? . . . Spune, spune!

*Eulampî'a*: Maica staritia. . .

*Rosand'a*: Elu te-a lasatu? . . . te-a lasatu? . . . Ce-ti pasa! Ti-a ramasu o aducere a-minte a dîleloru de fericire! . . Scii tu óre ce vrea sê dîca o aducere a-minte?

*Saft'a*: Pentru mil'a lui Dumnedieu, stapanesce-te, domnitia!

*Rosand'a*: Aducerea a-minte este foculu, ce nu mai arde, dar te incaldiesce. . . Eu n' amu nici atât'a! . . . Nici atât'a, femeio! (Punendu man'a la capu). Capulu mi se turbura. . . Me apuca friguri. . . Simtiu o flacăra în peptulu meu. . . (Căde pe divanu.)

**SCENA IX.****Totu aceia si Olimpiad'a.**

*Olimpiad'a*: (intrandu iute). Doue-dieci de calareti sunt la pórt'a monastirii; ceru s'o deshidemu; ne amenintia. . .

*Eulampî'a*: (frangendu-si manele). Sunt hoti! . . . Suntemu perdute! . . .

*Saft'a*: Domnitia! . . Stapan'a mea! . . Destépta-te! . . Ce sê facemu! . .

(Se aude spargerea portii.)

*Eulampî'a*: Audîti! . . Ei spargu pórt'a! . . Vîno, Olimpiada! . . Vîno iute! . . Ei se apropia.

*Saft'a*: Nu ne lasati, maiceloru! . . Temeti-ve de pedéps'a lui Dumnedeu.

*Eulampî'a*: Sê ne urcâmu în podu, Olimpiada!

(Din afara se aude glasulu lui Koribut strigandu: Rosando! Rosando!)

**SCENA X.****Totu aceia si Koribut.**

*Koribut*: (Impingandu usi'a si precipitandu-se în odaia). În sfersîtu vei fi a mea, Rosando,

si tóte puterile pamentului nu te voru smulge din bratiile mele! Nu va fi dîsu, câ unu omu ca mine n' a sciutu sê infranga pedecele! Nu te va scapá acésta haina cernita, câ-ci trebue sê fi a mea, Rosando! . .

*Saft'a*: Opresce-te, boeriule printiu! Domniti'a este mirés'a lui Christosu!

*Koribut*: Tóte sunt dejab'a! Ea este logodnic'a mea mai 'nainte de tóte! Eu amu suferitu pentru dins'a . . amu suferitu privind'o pe sinulu altuia! amu suferitu vedindu-me respinsu cu nepesare, amagitu în asteptarile mele, asverlitu cu piciorulu ca o jucaría! A venitu si rendulu meu acum'a: esti a mea, Rosando!

**SCENA XI.****Totu aceia si Milesco.**

*Milesco*: (intrandu iute). Uf! uf! Bine câ nu amu sositu pré-tardîu! De multu te pandescu eu, printiule! Esti opritu în numele domniei.

*Rosand'a*: (sculandu-se cu ochii retaciti si privindu în giuru cu mirare.) Cine sunt ómenii acesti-a? . . . Ce voru ei dela mine? . . . Lasati-me în pace! . . Eu voescu a fi fericita! . . . Eu iubescu pe printiu! . . . Lu-iubescu atâtu de multu! . . Cine dîce, câ sum calugaritia? . . Nu este adevératu! . . Eu sum logodnica! . . Nunt'a e gata! . . (Facandu unu pasiu inderetu cu spaima) Timusiu! . . Timusiu fugi! . . fugi, umbra grozava! . . (Zimbindu) Copilasiulu meu!

*Milesco*: Verisióra! iubita verisióra! vina-ti în simtîri!

*Saft'a*: Nu ne speria, stapan'a mea!

*Koribut*: (cu amaraciune). Nebuna! . . nebuna. si totu nu a mea! . . (Scóte pumnariulu si vrea sê se strapunga.)

*Milesco*: (cprindu man'a lui Koribut). Opresce-te omule! Traiesce si plange! Unde aru fi dreptatea lui Dumnedieu, déca o miscare de cutîtu aru puté sê ne scape de durerile caintici?!

*Rosand'a*: (zimbindu):

Fruindia verde de granata,

Viu diu tíera departata,

Ca sê-ti aducu la picioare

O anima iubitoare,

Iubitóre,

Iubitóre,

Iubitóre. . . .

**SCENA XII.****Totu aceia si Barbu**

*Barbu*: Au sositu parcalabii dela Némtiu. (Cortin'a se lasa.)

B. P. Hajdeu.

## Nu-e mortu ci ar' voi se móra.

(Novela istorica.)

(Finea.)

Asceptá cu ne astemparu plecarea loru, si calcá pretíosele tapeturi de Lahora cu unu orogoliu, si tristétia ce-lu fragmentá de vre-o câte-va díle, acum se vedea a se resbuná, — câ-ci tîn-tea la slabitiunea sultanului, — si avea sperantia destulu de firma spre a-si restabilí onórea perduta in lupt'a dela Lipov'a.

Dupa unu fumu de cibucu si o cafea négra si-luà conspectulu pe care putea bine observá o glóta de servi in armata in fruntea carei-a calarea eunuchulu pe care-lu vediuramu siopotindu-se cu elu. Dupa acést'a glóta urmá o drosca turcésca acoperita d'in tóte partile cu rogogini trase de unu síru de catâri batuti de unu turcu drentiosu.

— Talharii din Arabi'a sunt ce-i mai versati, — díce cu surisu, — a furá famei, acestia nu au mila de vaetele loru, o! acést'a fintia-mi va recastigá grati'a perduta, — e bunu acestu giauru, totu-si merita tronulu din *Valachi'a*. Sunt buni acesti boieri, de minune buni si laudabili, ei, ce-e adev eru catra sangele loru nu au sufletu; sunt desnaturalisati; dar' fatia cu noi vedu aspectulu celu mai umilitu, ne folosimu cu ei chiaru si in casu: candu nu am avé gâde in tóta Asi'a — ací e Romani'a acolo sunt destui boieri originali.

La acestea pe buzele lui se iví unu surisu amaru si peste totu corpulu lui fugí unu fioru ce ne spunea câ si acestu Musulmanu scie vorbí; dar' si elu are simtiu de omu.

— Mihaiu de unu timpu, — continua elu, — amaresce pe Padisiahu, si pentru elu s'a aflatu ce in tóta Asi'a nu puturamu aflá, Michnea si Danu singuru vinu si se 'mbie pentru tron: câ vor' asasiná pe Mihaiu de care tremura totu musulmanulu. Apoi noue ni e totu atâta fie macaru cine voda numai se platésca bine si sê nu pretinda valoarea tractatului facutu intre Mircea si Baiazetu . . . o! la Rovine . . . ce rusíne pe semi-luna . . . apoi nu ar' fi bine sê se mai întimple acum un'a cu Sinan, câ apoi vai de noi — vom' fi mazaliti ca nesce capucani.

In meditatiuni confuze de opiu si cafea petrecuse o dí si o nópte, fara sê-si deschida usi'a seraiului seu plinu de fecióre, cari in plansu se ofliau.

Sermana *Timisiana*! ací si-a resbunatu Ddieu pentru lume; ací s'a personificatu tirani'a si-a spurcatu innocinti'a; ací s'a intemplatu tóte, câ-ci tu ai fostu bogata pentru giafu, innocinta pentru profanatu si blanda pentru a te restigní.

Treceau dílele, si nemicu in favórea Sadi-siahului, nece o fama si nerebdarea lui crescea de mai tóta-si róse barb'a sa tufósa, si ochii se rosíse ca la o vipera veninata

Marele Mufti petrecea fara de somnu, ínse-daru sorbise opiulu seu; câ-ci fulgerile ce luminau norii cei grei de nópte nu-i dadea pace sê-si inchida ochii cei stinsi de placeri.

Orologiulu suná in capel'a crestina mediulu noptii, si vegetoriulu de nópte — si-cantá versulu seu pe strade; elu e domnulu noptii si stapanesce candu tóta lumea dórme, — in tóte partile tacere, numai in ceriu se facea unu sgotu, durduiá, trasnea si plo'i'a versá. O! Domne mare esti tu in natura, si mari sunt lucrurile tale!

Erá o nópte teribila, omulu nu se vedea de doi pasi, numai la lumin'a fulgeriloru petcai observá, câ pe drumulu de catra media-di vine unu caravanu aducandu cu sine unu giafu de mare pretiu, si ajungandu la pórt'a decatra resaritu, acolo statura; singuru eunuchulu-si inboldí calulu obositu si intrá se faca cunoscutu tigrului: câ prad'a a sositu.

Glót'a se apropia de drosca a padí sê nu fuga prinsoneriulu; câ ci apoi vai de ei, tóte torturile nescocite de tirani le-ar' fi gustatu.

Serman'a Silvi'a ea erá geafulu, — o potu totu padí, câ-ci sufletulu ei ea a unui angeru a sboratu la tatalu cerescu, — o potu totu padí, Silvi'a a muritu. — Si sclavii díceau câ dórme.

Peste câte-va pe trare de óra eunuculu sosí, si demanda a plecá la Giurgiu.

Duceau o fintia mórtá, pe puiulu mamei rapitu de sub aripe, o duceau cu grabire sê puna pe Danu si pe Michnea pe tronuri, si la marele Mufti din Timisior'a sê-i recastige grati'a perduta.

Conductulu avea inviatiune a strapune acést'a tovara in castrele lui Sinanu pasi'a care intrase in Romani'a cu 200 000 de musulmani, a umilí patriotismulu romanescu si a profaná tronulu cu unu deavolu.

Daru Mihaiu erá in fruntea ostei romane abié de 16,000 mii de legionari, si Ddieu nece candu a parasitu caus'a santa a romanului.

In 15. Aug. 1559 se facu ataculu! Nu avem ací a descrie lupt'a, nece audaci'a voin-ciloru romani; câ-ci e destulu ací a amintí singuru numele *Catugareni*, unde Mihaiu si-primí numele seu celu mare; unde puterea colosala, si intrig'a nu a pututu frange patriotismulu insufletítu si intrupatu in o mana de legionari crescuti romanesce.

Sinanu fugea cu ostea lui sfaramata lasandu tóte pe campulu de lupta

Intre acestea sosì si conductulu de catra Severinu, catàrii erau obositi, nu puteau fugi, sclavii insedaru se nevoiau a da droscei unu cursu mai repede; câ-ci Colonfirescu cu ostea lui-i ajunse. Acestu voinicu nece candu a fostu atâtu de audace, nece candu atâtu de resolutu in sîrurile inimice, pe cum fuse la ataculu caravanului.

Drosce'a devenì in posesiunea lui — o! dar' nu sciá câ ce este in ea, o! de ar' fi sciutu? dar' mai bine câ nu privì in ea sê-si veda idealulu, si amorulu seu nimicitu; câ-ci anim'a lui indata se rumpea!!

Mai bine câ se repedî in sîrurile inimice sê-si mai dîca comand'a sa de placere ce o invetiase dela Silvi'a, mai bine i-e lui acolo sê caute pe Danu si pe Michnea, sê aduca inca pentru patria sacrificiu, sê elibereze pamentulu romanescu de renegati — — acolo e loculu lui — acolo intre sîrurile inimice . . . . du-te departe de acést'a drosca — aci nu e nimicu; unu cadavru e totu si spiritulu s'a suitu in regiunile despre care a visatu. . . . .

Dar' Danu si Michnea erau mai vicleni decâtu sê dee fatia cu Colonfirescu; ei fugeau departe in frunte cu Sinanu tristi, palidi, decorati cu merite de Padisiahu, aveau in grumadiu sfóre verdi de cari erá legatu unu pergamentu si scrisu pe elu: cu acestea se recompensa acei'a, ce ducu in periclu pe Sadisiachu.

Dupa ce fugì óstea peste dunare, si campulu de lupta se facu pustiu; nesce animale selbatice urlau sub dóue cadavre spandiurate\*) asceptandu se putrezésca sfórele — erá famosulu Danu aspirantele la tronul si Michnea amiculul lui de onóre.

#### IV.

Sê ne rentórcemu putînu la loculu nostru de placere, la caminulu lui Vulturu si sê esaminâmu acum: câ óre pentru ce numai suna surlele si fanfarele — sê vedemu o intristare personificata pe pamentu, si sê versâmu o lacrema de condulintia, câ-ci merita serman'a Silvi'a! Candu ea asié de tare a sciutu iubi, candu ea erá asié de naiva in espresiuni in fantasiile ei de amoru — merita sê ne mai rentórcemu la loculu acei'a unde mai deunadî erá fericire si resunau surlele si fanfarele si cupele de vinu erau batute in fratîetate si prosperare; si acum — acum totu e pustiitu, totu e nimicitu — acolo numai este féta frumósa, acolo nu mai sunt stapani sê ascepte pe óspeti cu cupele de

vinu, nece tinerii voinici nu au pentru cine se mai vina; câ-ci Silvi'a e departe, departe rapita de mani infernale séu va fi angagiata de angeerii cu aripi de auru, nu, nu, acolo nimenea nu mai ascepta cu dî cu nópte. Silvi'a nu mai vede naluciri pe munti si nu-e cine sê mai fuga la Mamuc'a si la Brandusia sê spuna: câ vine Colonfirescu, vine si me duce de-la voi — nu-i cine se le mai dîca: apoi vení-vei la mine si tu Brandusia se-mi legeni baiatulu plangatoriu si sê-lu cresci ca si pe mine, sê-lu desmerdi cu fluturi si giocei, o! acolo acum asié-e de tristu!

In ante cu câte-va dîle, o cêta de turci in armati intrara in curtea lui Vulturu sub pretestu: câ au inviatiune santa de la marele Padisiahu a straplantá o flóre in gradin'a seraiului.

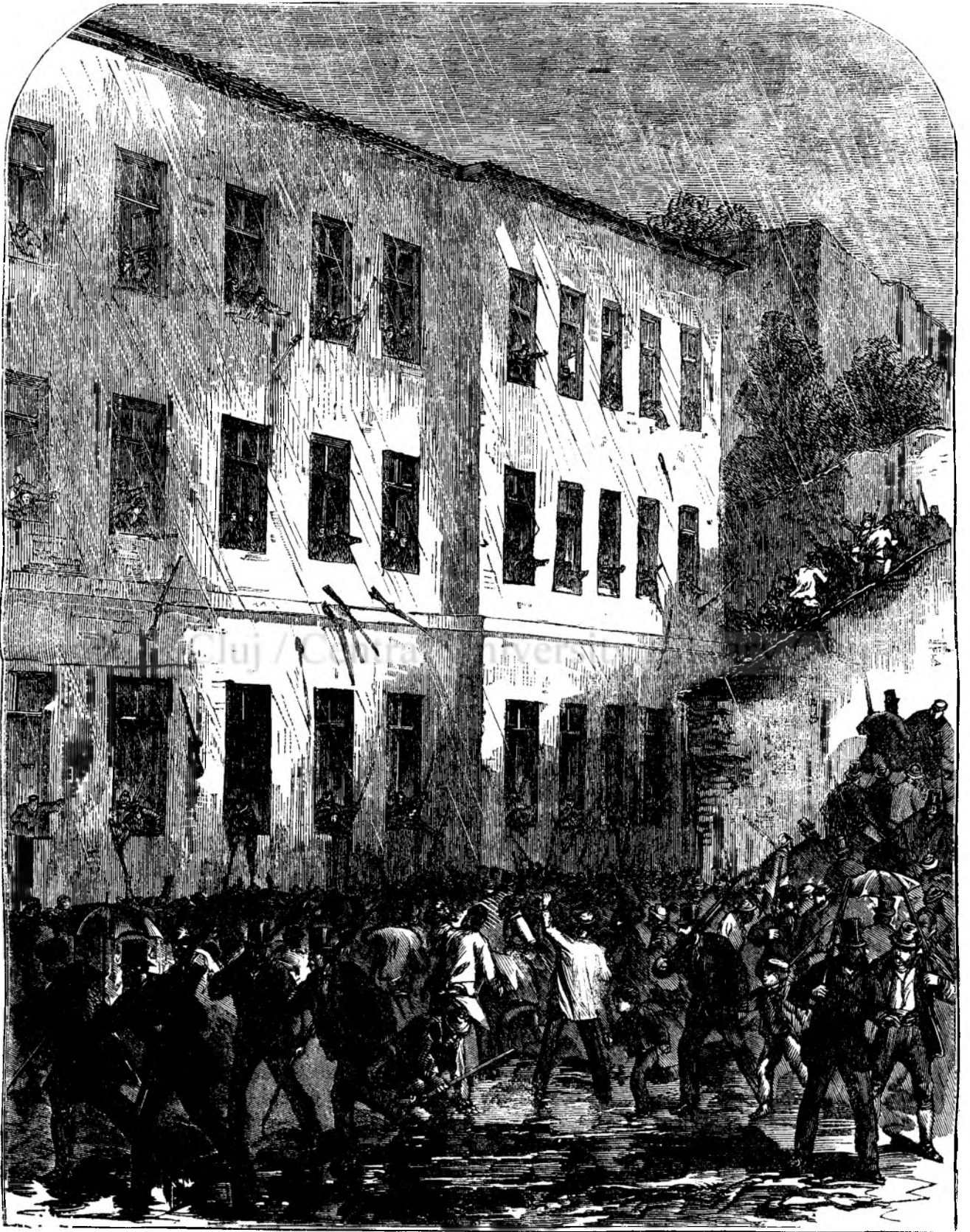
Betranului nu-i trebuì alt'a, si-luà buzduganulu si se puse in usi'a fetei sale; apoi sê fi vediutu pe betranulu, cum invertea buzduganulu ca unu voinicu, si pe care-lu lovea acel'a diu nu mai vedea sórele, — mortii erau destui de multi ca sê scimu pe tata ce scie candu e atacata fiic'a lui; dar' insedaru ce pote unulu in contr'a unei glóte despoiate de simtiemente umane — — betulu betranu cadiu mortu la pragulu usiei, aparandu relicvi'a familiara. Brandusi'a murì de frica si in desperare la picioarele Silviei ce se rugá lui Ddiu, si sarutá cu pietate o cruce pe care erá restignitu Christosu.

O! dar' mam'a? unde-e ea sê prinda baltagulu câ éta turcii-i ducu puiulu??

Este óre pe pamentu o dorere, o iubire mai nemarginita de câtu a unei mame, singuru o durere numai o omóra si omulu numai o mama póte avé — Serman'a ea nu putu sê móra ea a nebunitu, ea cugetá: câ acesti lotrii sunt óspeti, ea ridea si cantá, ea urezá si candu o rapira, si turcii o pusera lesînata in drosce'a loru, ea chiaru si atunci strigá: du-te Silvio la iubitulul teu si fii fericita — strigá, strigá pana numai vedea drosce'a.

Erá singura, — si totu-si dîcea câ e plina curtea, — servitorii stateau ucisi prin curte unde-i ajunse jataganulu. Apoi sê 'mbracă in vesminte barbatesci, si luá buzduganulu din man'a lui Vulturu, si batea paretii, spargea iconele si oglindele si totu ce aflá prin salóne, — — dîcea: câ se bate cu turcii. Apoi dupa ce se obosea in lupta, se desbracă si si-luá hain'a sa de cununia in florita cu auru si petre scumpe, se ducea in tinda sê férba sê faca pogace si colaci; câ-ci are mane sê se duca la Rimnicu in gostie la unic'a ei féta, pe care nu o-ar' da pentru tóta lumea, — apoi se apucá, si in locu se férba spargea totu, luá câte o óla si apoi o trintea de pa-

\*) Pelimonu.



O Scena din revolutiunea ispaniola : impertatirea aranelor intre poporu.



mentu de se spargea in mii de bucati, si dîcea: e-gat'a pogacea; — luá alt'a o trantea si pe aceea — si dîcea: acest'a e faimosulu colacu pentru nanasiu; apoi totu asié pana le sparse tóte bine; dupa ce erá gat'a cu spartulu apoi incepu a ride si risulu nu mai avea finitu.

Serman'a mama ea a perdutu a ei viétia! acestea erau visurile ei de suferintia.

Acestea-i erau ocupatiunile ei de deman-ti'a: inse se grabea ca mane sê plece si cu grabire fugea prin coridóne acum se suiá in pavilonu, acum erá in curte unde amblá in verfulu degeteloru ca sê nu descepte pe cei morti din somnu. Apoi dadù drumulu la cai, la boi si la vaci, le deschise pórt'a; apoi se puse cu unu bastonu pe betele animale si le alungá prin curte — sermane nu voira a esî pe pórt'a; inse ea nu le dede pace pana candu nu le scóse afara pe pórt'a — sê se duca in pustii; — sermane animale!

Pana catra séra le padî cu bastonulu in pórt'a; apoi insedaru strigau si mugeau betele animale cu gele ca sê le auda strapanulu, sê vina sê le strige pe nume — insedaru, — nimenea nu dîce: veniti, veniti dragii mei cai si iubitele mele animale. Stapan'a sta in pórt'a, si nu strigá sê vina, ci inca le amenintia.

Betele animale apoi vedeau si ele cá aci nu le mai primescu, plecau si candu si candu priveau in ceretru si mugindu câte un'a cu gele — dar' insedaru in porta statea stapan'a — si apoi se duceau in munti si pustii. . . .

Stapan'a dupa ce vedea, cá acelea animale nu se mai rentorcu, se punea langa Balu care sapase o groa in mediulu curtii cu ghiarele lui imosante — si ea cantá si canele urlá.

Erá unu conspectu infioratoriu, o privilese ce-ti aredicá perulu in capu — serman'a familia! inante cu câte-va dile cine a pututu a si cugetá acést'a nefericire; caminulu acest'a familiaru, esemplulu de patriotismu, de onestitate, de virtute ca in unu momentu sê devina prada unei turme inspirate de pecatele unui omu renegatu.

Cine a pututu a si cugetá: cá Silvi'a, care in pietatea ei acompianata de amorulu celu mai ferbinte, sê fia rapita si apoi sê móra??!

Dar' asié-e sórtea omului, nu are contractu facutu cu Ddieu pentru a scí viitoriulu, elu a calcatu acést'a garantia, si se dîce: cá pentru aceea e sórtea nóstra atátu de nefericita. . . .

Apoi se sculá de langa Balu, — si-lu chiamá si pe elu, — sermanulu cane ascultá ca sê nu fia si elu batutu si alungatu, — apoi alungá gainele gascele si ratielle. Canale sarea

la ea facandu din códa, ca si candu ar' fi voitu sê o intrebe: sunt aceste numai visuri?

In acestu momentu apoi-si venì in fire, sê fi vediutu. durere si plansu si Balu éra sapá si urlá. Inse acést'a nu tienù multu cá-ci era devenì in deliriu, si incepu a ride si-si despletea perulu ei albitu de ani; si se uitá giuru in pregiuru cá óre mai vede ce-va vetiutoriu, atunci se suì in podulu castelului si-i dede focu si schintele se aredicara la ceriu si luminau acésta vale nefericita parasita de a dîlei lumina.

Unu strigátu din departare: Silvio! Silvio! puiulu mamei! — si unu urletu de cane ramasu fara de stapani se mai putea audî pana tardû in nópte. . . .

\* \* \*

In Bucuresci bucuri'a romaniloru erá mare, ostirea se ospetá cu poporulu d'impreuna; fruntasii inchinau in palatiulu domnescu pentru patria si natiune; pentru *Mihaiu* si armata; care romanu nu ar' fi cu voia buna acum candu inimicii sunt alungati si *Romani'a* libera. *Danu* si *Michnea* de man'a lui Ddieu. deveniti pentru tradarea loru viptulu lupiloru si a corbilcru.

Campanele si tunurile sunau semnu: cá tóta Romani'a dá multiemita lui Ddieu pentru Victori'a dela *Calugareni*.

Singuru Colonfirescu nu erá intre cei cu voia buna, numai pe elu nu-lu sciu unde-i; numai lui i-s'a intimplatu o calamitate trista: *nu-e mortu ci ar' voi sê móra!*

Totu orasiulu vorbea despre elu si dorea sê-lu veda, sê-lu duca in triumfu, sê-lu marésca cu cantari — elu a disparutu ca unu Romulu intre tunete si fulgere; elu *nu-e mortu, ci ar' voi sê móra!*

Mane dî clopotulu din mitropoli'a Romaniei suná cu gele si anuntia muritoriloru: cá capital'a are unu mortu insemnatu, — nimenea nu scia cine-e mortulu si unde-e mortulu; chiaru si crasniculu nu scia alt'a sê spuna, de cátu: cá-i s'a solvitu sê traga multu, tare multu si cu gele ca se planga ómenii. . . .

Curiositatea devenì piramidala, stradele erau pline de ómeni, cari asceptau cu ne astemperu pe drumulu ce ducea la cinterimu, sê veda conductulu.

Pe la trei óre dupa amédia-di din o strada laterala, ese unu conductu cu unu calugaru teneru, din a cáruí ochi puteai vedé: cá aceia sunt storsi de lacrimi; nu scia séu nu putea sê cante, nu sciu; dar' acestu parinte santu nu si-a deschisu gur'a, si mortulu erá teneru si demnu de condulintia.

Nimenea nu-lu petrecea, dar' totu-si spectatorii plangeau cetindu pe o cruciulitia négra: „*Silvi'a Vulturului de 17 ani.*“

Nu se sciá cine-i mortulu si cine-i calugarulu.

Peste câte-va septameni in monastirea Argesiului murí unu calugaru teneru cu numele: Jonache *Colonfirescu*; mediculu monachiloru nu-lu putú vindecá: pentru cá i-s'a rumptu anim'a.

In tomn'a viitória, ospetii éra venira la betranulu Vulturulu; dar' in locu de cupe si vinu, au fostu cupe de lacreme, — si atát'a au plansu ospetii, cátu nu mai aveau neci lacreme, neci tonu de vaerare.

Apoi de atunci asié-e de trista valea acést'a!

Vincentiu Grozescu

## SUVENIRI DE CALIVORIA.

### VIII.

(Pe calea Mogosióei, — istori'a acestei strade, — o legenda populara, — Bucuresci sér'a, — gradinele. — la Rasc'a, — lautarii, — unu canteu de lautari.)

Sosindu la Bucuresci numai decátu luai o birja si plecai la unu vechiu cunoscutu alu meu din Pest'a, voindu a aflá de la dinsulu domiciliulu dlui B. P. Hajdeu, carele cu ocaziunea petrecerii sale in Pest'a avú afabilitatea d'a mi oferí ospitalitatea sa. Inse cunoscutulu meu pestanu, membrulu academiei scientifice romane,

din intemplantare nu erá a casa. Mi-asiediai dara calabaliculu la dinsulu si esíi la strada, ca sê facu o preambulare in orasiu si sê vedu ce prospectu au Bucurescii sér'a.

Apucai pe strad'a principala, pe calea Mogosióei; o strada lunga, lunga, cátu o poesía de a lui Vacarescu. Acest'a e „podulu“ celu mai frumosu in Bucuresci, pentru cá aice stradele in limb'a poporului se numescu „poduri“; nu-lipsescu neci boltele frumoase, neci casele mari, neci chiar ómenii preambulatori. De osebitu sér'a calea Mogosióei are unu prospectu interesantu. Trotoarele gemu de preambulatori, si mii de trasure elegante sbóra cu repediune un'a dupa alt'a, si a supra acestui tumultu iluminatiunea pravalfeloru revérsa o splendóre serbatoréscá.

Multu me gandeam de ce strad'a acést'a se numesce a Mogosióei? Si ce a facutu ea, in cátu strad'a principala a Bucuresciloru porta numele ei?

Intr' aceea cetindu clasic'a colectiune de poesii populare a celebrului nostru poetu d. Vasilie Alesandri, in acést'a comóra literaria gasí o legenda intitulata: „Mogosiu vorniculu“; la finea legendei dlu V. Alesandri face urmatóri'a notitia: „Póte, cá legend'a raportata aice sê fía isvorulu de unde se trage numele podului Mogosióei din Bucuresci.“

Speru dara a face o placere cetitórielorule, reproducandu aice legend'a intréga:

In orasiu la Bucuresci  
Totu sê stai si sê privesci  
Pe cei siepte voiniceí,  
Mandri puisiori de zmei,  
Siepte frati ca siepte bradi,  
Toti de-a lui Mogosiu cumnati.  
Ei in capulu podului,  
In fruntea norodului  
Asceptá pe sor'a loru  
Si pe mandru-i sotíoru,  
Mogosiu vorniculu bogatu,  
Ce glumesce ne 'ncetatu.  
Ei la umbra se culcá,  
Béu voiosu si ospetá,  
Cu ploscuti'a inchiná  
De cinci vedre si-o ocá,  
Vadr'a Tiarigradului,  
Mesu'a 'mperatului.  
Er fratele celu mai mare,  
(Cá-e mai mare, minte n' are,)  
Pe drumu ochii-si alergá,  
Si cu glasu dogitu strigá:  
„Diariti voi ce diarescu eu?  
Eta vine ca unu zmeu,  
Vine Mogosiu vorniculu,  
Calare pe galbenulu!“  
Fratii toti mi se scolá,  
Peste campuri se uitá,  
Si vedea, mari, vedea,

Cum vinea Mogosiu, vinea:  
„Buna ziua siepte frati,  
Siepte frati ca siepte bradi!“  
— Bunu — sositu, frate cumnate,  
Ai vinitu pe ne-acceptate:  
Dar unde-ti e sociór'a?  
Ce ni-ai facutu sorior'a?  
Ori póte c' ai si uitatu,  
Catra noi cá te-ai legatu,  
Candu pe Stanca ne ai luat  
S'o aduci la fratiori  
Pe iérna de nóue ori,  
Cá-su mai multe serbatori;  
Pe véra de patru ori,  
Cá-su mai multe lucratori?  
— Ba, mei frati, eu n' am uitatu,  
Catra voi cá m' am legatu,  
Si cu Stanc'a am plecatu  
S'o aduce la desfetatu;  
Dar in drumulu parasitu  
Turci, tataru ne-au intelnitu,  
Si pe Stanc'a mi-au rapitu.  
— Pe Stancuti'a ni-au rapitu?  
Si tu Mogosiu ai fugitu?  
Cu cei furi nu te-ai luptatu,  
Dupa ei nu te-ai luat,  
Nóue ani sê i totu alungi,  
Si cu mórtea sê-i ajungi?  
Mori dar; cane blastematu,

Cá tîe nu ti-a fostu datu,  
Ca sê fii vrednicu cumnatu,  
Cu-a Stancutiei siepte frati,  
Siepte frati ca siepte bradi!  
Si cu totii cruntu turbá,  
Palosiele redicá.  
Er fratele celu mai mare,  
(Cá-e mai mare, minte n' are,)  
Palosiu mi-lu invêrtiá,  
In Mogosiu lu-asvêrliá,  
Dar nici cá mi-lu nimeriá.  
Palosiu 'n ventu vîjeiá,  
De unu zidu mare se loviá,  
Si 'ndereptu se intorceá,  
Lunga Mogosiu de cadea,  
Si 'n pamentu se ingropá,  
Si pana 'n manunchiu intrá.  
Er fratele celu mai micu,  
(Cá-e mai micu, e mai voinicu,)  
Palosiu mi-lu invêrtiá,  
In Mogosiu lu-asvêrliá,  
Si prin anima-lu junghiá!  
Candu de odata ce vedea,  
Ce vedea si nu credea?  
O teléga zugeravita,  
Pe din intru poleita,  
Cu doi-spre-ce telegari,  
Telegari cu cóme mari,  
Si 'n teléga sor'a loru

Inflorindu ca unu bujoru ?  
— Buna diu'a, fratii mei,  
Siepte puisiori de zmei!  
Dar unde vi-e cumnatulu ?  
Ce mi-ati facutu barbatulu ?  
— L'amutramisui in iadude-adreptu,  
Cu siepte palosi in pieptu,  
Câ nu-e vrednicu sê traiésca,

Si cu noi sê se rudésca,  
Cine 'n ord'a paganésca  
Nu scie se vitejésca,  
Si nevést'a sê-si padiésca!  
— Vai de mine, ce-ati facutu ?  
Vai de voi, n' ati priceputu,  
Cumca Mogosiu a glumitu,  
Candu de mine v'a graitu ?"

Bine vorb'a nu sfersia,  
Lacrimi din ochi i esia,  
Langa Mogosiu ea cadea,  
Cu bratiile-lu cuprindea,  
Lu-bocea, lu-desmierdá,  
Apoi sufletulu si-lu dá,  
In capetulu podului,  
In ochii norodului!

Vedeti, stimatelorú cetitórie, câ podulu, Mogosióei are o istoria pré trista, — acumá inse se intempla intr'insulu istorii mai vesele si mai moderne. Tempurile s'au schimbatu si civilisatiunea a adusu cu sine multe lucruri necunoscuté pe tempulu vornicului Mogosiu.

Facandu o preambulare buna in fine intelní pe unu cunoscutu. Erá mare bucurf'a mea candu lu-diaríi. Lu-rogai sê me conduca in atare localitate, unde publiculu din Bucuresci petrece serile.

— Noi — díse amiculu meu — petrecemu sér'a in gradine. Ceea ce orasiele din occidentu nu pré au, Bucuresci posedé in abundantia, locu de petrecere pentru véra. In Bucuresci se afla o multíme de gradini.

— E bine, condu-me in óre-care.

— Pré bucurosu. Haid sê mergemu la Rasc'a!

Plecaramu si peste câte-va minute ajunseram inaintea unei gradine iluminate pomposu. Lumin'a lampelorú formandu unu tricoloru natiunalu stralucea intr'o splendóre feerica. Intraramu. In gradina langa mese siedea unu publicu numerosu, — si altii se preamblau pe spaciósele drumuri ale gradinei.

Damele se infatísiara tóte in toaleta splendida; dar încátu privesce toaletele, de osebitu mi-atrasera atentiunea slepurile cele lungi si neindatinaté pe la noi in asemene locuri.

Intr' aceea numai decátu observai, câ petrecerea romanilorú de aici se deosebesce multu de petrecerile nóstre de dincolo de Carpati. Noi ne petrecemu mai sgomotosu.

In gradina dóue bande musicale delectau publiculu cu melodíile loru, un'a militaria si alt'a tiganésca. Spunu cu tóta sinceritatea, câ pe mine mai multu me interesá acést'a din urma. De multe ori am audítu si cetitu despre lautarii din tíer'a romanésca. deci me bucurai, câ in fine si eu am ocaziune sê-i audu cantandu.

Lautarii cantau mai alesu hore natiunale. Horele populare din tíer'a romanésca difera multu de cele de pe la noi, nu sunt atátu de triste ca si ale nóstre. Pentru mine dara horele lautorilorú aveau indoitu interesulu noutátii.

Lautarii au dóue originalitáti; „neiulu,“

unu instrumentu ce se sufla cu gur'a si de care bandele nóstre musicale nu au, — si a dóu'a: cantarea cu gur'a.

Fía-care banda de lautari are unu cantaretiu séu o cantorétia, care canta piese natiunale. Unele din aceste cantári sunt cam obscene, in tempulu mai nou polití'a nu mai permite tiganilorú a cantá — „fara perdéua.“

Ascultamu cu placere cantecele lautarilorú si din cele multe mi-insemnai unulu care mi-placú mai multu.

Peste munti peste otare  
Avemu multe sorióre,  
Care plangu si se golescu,  
Si au glasulu romanescu,  
Si li-e buz'a inalbita,  
Si li-e fruntea vestedíta.  
Biete flori care suspinu  
Pe pamentulu celu strainu.  
Si cu gén'a lacrimósa,  
Cu cantarea dorerosa  
La noi cantá cu amóru  
Cum cantámu si noi cu doru.  
Sufle ventulu catra ele  
Sê 'nviedie floricele  
Si sê-si ia sborulu usioru  
Catra sor'a cea cu doru,  
Si unite intr'o flóre,  
Ca gingasie sorióre,  
Sê formeze o cununa  
Tóta natiunea romana!

Iosifu Vulcanu.

## © SCENA DIN REVOLUTIUNEA ISPANIOLA.

(cu ilustratiune pe pagin'a 435).

Unu poporu, o natiune, carea voiesce inca a traí, carea nu vre sê dispara umilita si asuprita din sínulu natiunilorú, ce compunu continentele, trebue sê fia gat'a in totu minutulu a da peptu cu ori ce eventualitati. Natiunea ispaniola, — sora dulce a natiunei romane — de secli au avutu a se luptá necontentitu in contra tiranielorú si nedreptatírilorú. Pe acestu pamentu locuitu de unu poporu curagiosu de vitia latina, s'au petrecutu potemu díce cele mai importante scene din istori'a poporelorú.

In evulu mediu candu tiraníele si torturele clericalilorú, se esecutau fara tóta crutiarea,



Ispania a fostu martorele celor mai infiorătoare maceluri si persecutari.

Poporul ispaniolu, ne mai potendu suferi nelegiuirile, ce se petreceau chiaru si in tempi mai recinti pe pamentulu seu, in urma s'a intrunitu cu militia pentru a sterge macula, carea-i atacá demnitatea de esistinta si pentru ca sê puna capetu pentru totu déun'a infamieloru si ambitiuiloru dinastiei burboniane.

Noi din parte-ne nu potemu dîce altu ce decátu: sê uramu din anima: onóre tîe poporu luminatu, carele intielegandu vócea spiritului tempului, ti-ai sciutu castigá respectulu intregi Europe!

Ilustratiunea de facia represinta o scena interesanta, candu s'au impartitu armele intre poporu, pe ferestele edificiului ministeriului de interne.

Credemu, câ acestu poporu, carele a sciutu scuturá jugulu tiranicu de pe umerii lui cu atât'a demnitate si resolutiune, nu va mai suferi nici odata sê fia condusu de o dinastia ticolosa, ca cea a burboniloru!

## Câte-va cuvinte pentru educatiunea casnica.

### II. Educatiunea de parinte.

#### (Finea.)

Da. orinti'a parintelui de a-si educá fiii stâ mai vertosu intr' acea, ca sementi'a acea, care o-a semenatn mam'a in sufletulu copilului, sê o desvoltedie mai de parte si sê lucre intru desvoltarea caracterului si a vointiei, precumu si intru cascigarea cunoscintieloru, cari se receru la cutare-va cariera de viétia. Educatiunea de parinte e o completare necesaria a acelei-a carea a castigatu-o de la muma, ea are de a încoroná opulu acestei din urma. Parintiele, ca celu ce de comunu intrece pre mama in celea positive si practice, indemnandu si sfatuindu, conducandu si proptindu va lucrâ in educarea filoru sei. Vai acelu-i-a parinte, care nu o pricepe acést'a, care crede, cumca a satisfacutu datorintiei, si chiamarei sale, candu numai despre nutrementulu filoru sei se ingrigesce, candu numai medilocel de educatiune si cultivare le casciga filoru sei, dar' neci candu nu-si face socota, câ cumu si in ce modu sê se folosesca fiii lui de dinsele! Unu atare parinte cu tóte acestea nu va avé alta remuneratiune, decátu câ-si va vedé induplicatu egoismulu in fiii sei, de câtu câ va perde acea fidela iubire fiesca, care e remuneratiunea cea mai mare si mangaierea cea mai frumoasa, care e fericirea cea mai sublima a unui parinte in anii be-tranetieloru sale.

Si totu-si câtu de proportiuat e cu tóte acestea adese ori numerulu acelor barbatu in d'u'a de adi, caroru le jace le anima interesulu si lips'a de a da filoru sei o educatiune esemplara parentésca? Neconstantia curiositai moderne, venatoriele generale, economi'a, alergarea ambitiosa dupa averi si creditu si pretensiunile acelea opuse, — cari in tempulu mai nou s'au urcatu in modu insemnatu — la activitatea omului pentru cascigarea nutrementului, sunt tocma cei mai multi

inimici ai celei mai importante datorintie parintesci. Cátu de insemnatu e adi numerulu acelor parinti, straini in viétia familiara, cari numai cu ocaziunea prandiului si a cinei convinu cu fiii sei? Orele de peste di sunt consacrate meseriei, care-lu nutresce, ér' celea de séra recreariloru sociale, cu care adese ori sunt impreunate si petreceri insielátorie. Unde si candu i-mai romane dar' parintelui tempu si ocaziune spre a-si educá fii? Unde si candu i-va succede unui parinte ca acestu-a, a deveni amiculu filoru sei, la care se cerce dinsi statu si mangaiere, alinare si proptire in tóte ispitele si lipsele vietiei loru? E unu abusu, care a batutu radicina aduncu in dílele nostre, câ atâti parinti cu capacitate sunt de acea opiniune sinistra, încátu inca se bucura, câ potu substituí instructori, guvernante si institute de invetiamentu in loculu educatiunei casnice, de si aru fi acelea cu cea mai buna tactica conduse. E dreptu, cumca acest'a pote se fia mai comotu pentru multi parinti, dar' dupa acea unde va avé ore ca se cerce copilulu mangaiere la tóte dorintiele celea secrete ale animei sale, care atátu pre copilu, câtu si pre fetitia i-atrage cu confidintia catra o fiintia mai de etate, in alu carei sinu doresce a-si depune bucuri'a si durerea, pentru care nu cere alt'a, decátu numai simpatia? Cumu voru puté suplínii epistolele puterea esemplului, influenti'a cea blanda, plina de invetiatura si salutaria a conversatiunei verbale si a vorbirei facia la facia? Unu parinte ca acelu-a, care si consecrédia filoru sei orele celea libere si-si petrece cu dinsi; — unu parinte, carui i-a sucesu in modulu acestu-a a deveni amiculu celu mai confidentu alu filoru sei, care colucrandu i-coduce in studiile loru, care recreatiunile si bucuriile loru prin o interesare simpatica si-le face proprii, care cu mam'a la olalta se nesuesce intr' acolo, ca fiesce-care calitate propria sê o cunosca in talentulu si constitutiunea fiesce-carui fiu alu seu, ca aci sê reflectedie cu blandétia, acolea sê incuragiedie cu iubire, aci sê amputedie, ce e deprisosu, colea sê suplínésca lips'a: acelu-a se va invetiá a cunosce nesce bucurii atátu de curate, cari lu-voru urmari in tota viétia pana din colo de mormentu, nesce bucurii — dícu — atátu de curate, încátu neci unu tesauru, neci o onore, neci o placeve sufletesca au sensuala, fia acea câtu de sublima, neci din departare nu le va puté adecuá. Omulu si-petrece cu teneretia si cu viciotiune intru o astu-feliu de societate inocenta, pentruca inteneresce, se curatiesce si inobiledia prin o atare societate, — si in fine si-casciga amicii cei mai buni, cei mai fideli si mai multiamitori. Esiste ore ce-va mai frumosu, de câtu ochii unui copilu nevinnovatu, ce-va mai santu, de câtu anim'a cea nepetata de copilu in intreg'a sa naivitate, ce-va mai remuneratoriu, decátu bucuri'a, ce o sentímu pentru sucesulu unui copilu, in urm'a sfaturiloru nóstre salutarie; existe ce-va, ce ne-ar' face atát'a mangaiere si multiamire, ca conscientia, cumca prin educarea unui omu bravu am semenatu sementi'a cea mai fructifera in venitoriu.

Unu parinte, care tractédia astu-feliu cu fiii sei si care impartasiesce bucuriile si recreatiunile loru spirituale, le va pune in ecuilibriu proprietatile sufletesce. Fiii, cari voru fi educati cu acést'a nesuintia si conscientia din partea unui parinte, prin acea, câ-si voru pune in lucrare puterile spiretuali, voru deveni capaci, a se desvoltá nesce omeni folositori, cari neinteresati de lucorea esteriora, in person'a si caracterulu loru voru comprobá acea marime clasica si simpla, care in omenii cei mari a-i tuturoru tempuriloru o apretiuimu si ad-

miramu. O astu-feliu de educatiune conscientiosa parintesca neci candu nu formédia vre-un'a din „naturile acelea problematice“, cari, durere, in timpurile nostre, atátu de multe sunt, pre cari nece o cariera au profesiune nu-i pote multiami, cari neci pre sine insu-si nu sunt in stare de a se respectá.

V. Muresianu.

### Ce-va despre zacharu.

Unu articlu de viétia, si in comerciu fórte ponderos, este zacharulu. Frumós'a sciintia a istoriei naturale, ne aréta si acele vegetalie, din acarora sucu se produce zacharulu. Acele suntú dóue plante mai de frunte, anume: *trestia* si *svecl'a*.

*Trestia de zacharu.* Acésta trestia crece, selbaticu in Asi'a, Afric'a si in Sicili'a. Totu-si in cea mai mare cantitate se produce zacharulu din acésta trestia in plantagele insulelor vestindice ale Americiei, numerandu-se si zacharulu inti e marfele asié numite *coloniali*. De minune este, cá si patri'a trestiei de zacharu e Europ'a, — precum a bumbacului e India orientale — si totusi Americ'a produce din ambe aceste ramuri ale industriei ne asemenatu mai multu de câtu tóte celalalte parti a lumii, provediendu nu numai Americ'a ei si cestelalte parti cu aceste produse interesante in partea cea mai mare. Se vede in ce sboru este industri'a in Americ'a!

Trestia de zacharu, — transplantata in Americ'a din Sicili'a — dupa diverginti'a calitatii pamentului, crece dela 8—16 urme de inalta, si de 2. degete grósa, e plina din leuntru cu unu mediu albu, mustosu si dulce. Se cultivéza prin plantarea botasieloru séu culcatureloru ca la vie, care se taia din trestia selbatica, si carea candu ajunge tempulu cócerei, se secera si in *móra de zacharu* intre cilindre se zdrobesce. Acésta sfarmatura in pres'a anumita se tescuesce, suculu storsu din tr'ins'a — numitu vinu de trestia — *Rohrwein* — care prin destilare se póte preface *rumu*, — in fabric'a de zacharu se fierbe pana ce se ingrósia, neincetatu luandu-se spum'a de pe elu. Dupa ace'a mai marindu-se foculu se continue fierberea si curatírea, mai adaugandu-se si apa varósa, pana devine suculu frosu séu grautiosu.

Acestu sucu ingrosiatu se recece si apoi se stre-cora. Partea strecorata se numesce *zacharu brutu*, *moscovata* si *puderiu* séu *pulvere*, éra tornatu in forme se numesce *lompen*, adeca ordinariu. In acésta stare cruda se spedéza zacharulu la Europ'a si aici in rafinariele de zacharu se topesce de nou, se fierbe cu apa varósa, sange de bou si albusiu de ou, neincetatu luandu-se spuma si in urma se stre-cora in modele *coniforme* — adeca in forma cornului la unu capetu ascutíta la celalaltu timpita si larga — care suntú asiediate cu ascutítulu in diosu, avendu o gaura de desububtu, prin care mai picura mustulu netrebnicu, si care nu se póte cristalisá. Acést'a se numesce *scrupu*. Partea cea de asupra a metei de zacharu — capetiena, capu, — se acopere cu lutu umedu, carele trage din zacharu tóte ingredientiele straine si-i-dá adeverat'a colore alba si rafinétiá. Asia fabricatu zacharulu vine in comerciu, dupa calitatea finetiei si bunetiei, sub numirile: *melis*, *rafinade*, *canariu*.

Zacharulu *candelu* — *Candiszucker* — se prepa réza din acestu zacharu rafinatu prin noua topitura si ingrosietura in anumita mesura, tornandu-se in vascióre de arama trase din laintru cu fire de atia, intre care

zacharulu se asiédia — in cristale mari. — Aceste vascióre se scotu mai intaiu la recéla, apoi impreuna cu metele de zacharu albu se strapunu in chilia calda de uscatu.

De insemnatu este si arborele de zacharu numitu *paltinu*, — *zuckerhorn* — din Canad'a in Pensilvani'a Americiei, carele e memorabile prin misteréti'a ce se scurge prin taiatur'a din trupin'a lui primavér'a, si care misterétiá strecorata, in fabricele de zacharu tocma asié se rafinéza ca zacharulu de trestia. — Indianii americani au cunoscutu acésta misterétiá si mai nainte de sosirea europeniloru acolo, si o folosiau in locu de vinu.

*Svecl'a de zacharu.* Acésta planta radecinósa, pentru producerea zacharului, dupa incercarile incoronate de succesele brilante intru pregatirea zacharului din suculu ei, s'a facutu o necesitate imperiale pentru Europ'a, cá-ci zacharulu de svecla mai cá póte rivalisá cu celu de trestia, si astadi nenumerate fabrice de zacharu in Germani'a si Austri'a, mai alesu in Silesi'a si Boemi'a \*) se ocupa eschisivu cu producerea zacharului de svecla.

Svecl'a — *Mongold* — *Beta* — e de doue soiuri generale: alba si rosia. Svecla de zacharu — *Runkelrübe* — e alba. Suculu ei storsu prin téscuri se fierbe si rafinéza ca mai susu celu de trestia, la acarui rafinaria se mai adauge si farina de osu, — *Knochenmehl*.

Intre plantele radecinóse din gradinele Germaniei mai este si *radecin'a de zacharu* — *Zuckerwurzel* — carea se díce a se trage tocmai din China, — de óre ce in Chin'a inca crece o planta asemena acestéi-a — si se numesce *ninsingu*. Suculu storsu din radecin'a acestei plante inca dá zaharu si sirupu.

Peste totu, zacharulu se póte produce din ori ce planta ce contine materia de zacharu. precumu s'a facutu incercari si cu tullei de cucurudiu etc. — Mai lesne si in cantitate mai multa inse se produce din svecla si trestia.

Georgiu Traila.

### Corespondintia.

Societatea de leptura a junimei studióse la gym-nasiulu de Beiului constatatorie din tenéri coadunati din tote partile austriace locuite de romani si-a inceputu de nou functiunea sa si in anulu c. scol.

Siedinti'a prima se deschise prin Reverendis. d. Theodoru Kóváry diriginte gymnas. si presiedinte in 18 opt. a. c. cu o cuventare insuffletita. Spresionile lui dulci, argumentatiunile sale díse cu o elocintia atragatórie fecera se resune edificiu de viuele aclamatiuni a membriloru.

Dupa aceste Reverendis. d. presied introduse de conducatoriu alu societatii pre clarisim. d. prof. Theod. Rosiu, — si ordiná intregira oficieloru prin alegere.

De oficiali se alesera :

de not corespond. . . . .	Aug. Rubenescu stud. de cl. a VIII.
de not. siedint. . . . .	Joanu Lepa stud. de cl. a VIII.
de casiru . . . . .	Ales. Draganu stud. de cl. a VII.
de bibliotec. . . . .	Mih. Veliciu stud. de cl. a VII.

\*) In anulu 1865 numai fabricele de Boemia a fabricatu 7,869,073 magi de svecle de zacharu.

Societatea escrie totu odata concursu pentru o novéla istorica originala pre partea almanacului edandu, carea se va premiá cu 4 galbeni, ce i-a donatu reverend. d. presied. spre acestu scopu.

La acestu premiu potu concure membrii societatií atátu ordinari, câtu si onorari.

Operatele sunt a se adresá Societatií de leptura a junimei stud. la gymnas. de Beiusiu, celu multu pana la 1-a jan. 1869.

Numele autorilor sunt a se tramite in epistóla sigilata cu devisa, cari epistóle numai dupa censurarea cuviintósa se voru desface.

Novel'a premiata apoi se va edá in almanaculu societatií sub numele autorului respectivu.

Datu Beiusiu 25. opt. 1868.

Aug. Rubenescu  
not. c.

Tedoru Rosiu.  
cond.

## C E E N O U ?

\* \* (*Catra on publicu.*) Dupa o absentare de siese septemani, redactorulu acestei foi a sositu a casa chiar la inchaiarea numerulu presinte. Acést'a caletoria intreprinsa pentru studii literarie pe pamentulu Románié libere, va avé unu resultatu imbucuratoriú pentru on. publicu cetitoriú alu acestei foi. Facandu cunoscinti'a mai multoru celebrii barbati de litere, aceia avura delicateti'a d'a ne onorá cu pretiósele loru opuri, cari se voru publicá in numerii urmatori.

△ (*Deputatii romani si serbi.*) In 30. oct. dupa médiadi la 4 óre se intrunira la Cernoviciu (serbu) mai toti deputatii romani si serbi, câtí se afla in Buda-Pesta, pentru a se consultá a supr'a portarei in sectiuni si in cas'a reprezentantiloru la desbaterea cestiúne de natiunalitate, despre carea nu mai incepe indoiéla cá de adi in colo are se vina la ordinea dilei. Antái'a cestiúne ce se desbatú erá: daca se pote primí de base a deslegarii cestiúne de natiunalitate proieptulu de lege alu comisiúnei emise intr' acésta cauza? La acésta cestiúne toti câtí erau de facia, si erau câtu de multi, erau de facia, mai toti romanii si serbii, fara diferentia de partita, — toti cu o gura si cu unu cuventu dechiarara proieptulu comisiúnei de absolutu necalificatu pentru a poté fi primitu de base la deslegarea cestiúne de natiunalitate. Prin urmare cu unanimitate se decise a se combate acelu proieptu ungurescu prin toti si din tóte poterile. Se nascú apoi a dóu'a cestiúne, cá — respingendu deputatii natiunali proieptulu comisiúnei unguresci, propune-voru séu aperá-voru ei proieptulu lucratu de romani si serbi si pusu pe més'a dietei ca votu separatu din partea dloru Ant. Mocioni, Branovacký si Dr. Miletici? si mai departe cá — cei ce n'au subscrisu proieptulu romaniloru si serbiloru, cum se se compórté facia de acél'a? Dupa o discussiúne lunga si seriósa, s'au invoitu cu totii, ca sê combata si respinga cu totii proieptulu ungurescu si sê apere si pretinda de base votulu separatu, adeca proieptulu romaniloru si serbiloru; éra cadiendu cu propunerea loru, sê nu intre in desbatere speciale, ci sê se retraga si sê lase pe unguni sê faca ei singuri ce voru vré — „de nobis sine nobis.“

△ (*Societate de leptura.*) Alumnii seminariáli de in Seminariulu archidiececanu blasianu tienura in 7. opt. 1868. siedinti'a constituitória a societatei loru de lectura. Ca oficiali pre a c. se alesera cu majoritate de voturi urmatorii: Simionu Popu, presiedinte, Ionu Popu

siardeanulu, not coresp. Ionu Org'a casariu, Silvestru Nestoru bibliotecariu si Georgiu Brateanu not. sied. — Societatea in presente are de a dispune preste 182 fl. v. a., dintre cari 80 fl suntu desemnati pentru cumperarea cartiloru; ér' sum'a restante pentru legarea cartiloru, organisarea bibliotecei si a acoperirii altoru lipse intreveninde

△ (*Padurile Austriei*) Austri'a posedé 46,659 jugere paduri de olive, 800 jugere paduri de lauri si castanie, 34,466,809 jugere paduri de bradi si de alte genuri. Preste totu dara 31,517,268 jugere de padure, va sê dica a trei'a parte a pamentulu productivu. In Croati'a si Slavoni'a padurile o'upa 1,362,561 jugere, in confiniele militare ale Croatiei 1,194,256 jugere. Din tote padurile Austriei se taia pre anu cam la 28 milioane de orgie, dintre acestea 1½ milionu pentru edificári, celelalte pentru focu. Coja pentru scortiiari (timari) se produce in cantitate de vr'o 4 milioane centenarie, pecu si terpentinu 250,000 centenarie. Valorea de 70 milioane fl. a productiúnei anuale a paduriloru, pre langa usure de 5% corespunde unui capitalu de 400 milioane florini. Lemnele sunt pentru Austri'a unu articlu principalu de esportu.

△ (*Epidemi'a de vite in Transilvani'a.*) In tier'a Bârsei, in districtulu Fagarasiului, in ecmitatulu Uniadorei, in Sibiu, Clusiu, Odorheiu etc. dintre 23,039 vite s'au bolnavitu 2304; d'intre aceste-a s'au insanatosiatu 885, au peritu 1250, si, s'au ucisu 24.

△ (*Comisiúnea esmisa in caus'a proieptulu de lege pentru scoli.*) Se scia, cá diet'a a respinsu proieptulu ministrulu de culte facutu pentru regularea scoleloru in sensu magiarisatoriu. Diet'a apoi esmise in caus'a acést'a o comisiúne de 15 membri; éra br. Eötvös n'a voitu se retiredie nici acum'a, ci a cerutu parerile barbatiloru de diferite confesiuni. Dintre romani au fostu chiamati la Pest'a in acést'a cauza: Rdis. dd. Mihailu Nagy canonicu in Lugosiu, Joane Sierbanu can. in Gherla, Joanu Szabó canonicu din Oradea-mare si Mironu Romanu protosincelu in Aradu. Se vorbesce, cá consistoriulu din Blasiu n'a voitu sê tramita pre nimene din Archi-dieceasa. — Resultatulu inca nu-e cunoscutu

## Literatura si arte.

\* \* („*Tesaurulu de monuminte istorice,*“) acést'a publicatiúne interesanta, redigiata de celebrulu nostru istoricu dlu A. Papiu Ilarianu, va reaparé câtu mai curendu. Tragemu atentiúnea cetitoriloru nostri a supra acestei scrieri, care tinde cu atát'a demnitate a implé o lacuna pré insemnata in literatur'a nóstra. In ultimii numeri ai „*Tesaurulu*“ s'au publicatu o multíme de documinte pretióse relative la marele miscamentu natiunali de sub Horia si Closca. Afámu, cá in brosiúrele armatórie aceste publicatiúni se voru continuá.

\* \* („*Perseveranti'a,*“) diariu politicu si literariu de Bucuresci, asísdere va reaparé, de patru ori pe septemana, sub redactiúnea dlui A. Candianu.

## Din strainetate.

△ (*Statisiica.*) In Angli'a erá in anulu 1854, 9843,54 kilometri de cái ferate, in Scoti'a si in Irland'a 12,374,46 séu in totu regatulu unitu 22,218 kilometri. In anulu 1866 Angli'a posedea 15,618,60, Scoti'a si Irland'a 22,304,94 kilometri, peste totu

37,923,54 kilometri, asié daru in Angli'a lungimea chilometrica a crescutu cu 15.868/100 in Scoti'a si Irland'a cu 15/100; si déca adaosulu a fostu mai repede aici, cuventulu este, câ Angli'a a fostu mai de timpuriu aprovisionata cu linii ferate. Capitalulu depusu a crescutu de la 6,825,000,000 franci la 12,050,000,000. Prin urmare liniile de la 1854 costau 307,000 franci chilometrulu, éru cele de la 1866—317,750. Costulu loru, mai aredicatu in acesti din urma 12 ani, tiene mai cu séma la doue impregiurari: scumpetea tierêmuriloru de espropriatu si inaltiarea pretiului manoperei (muncei lucratoriloru). Venitulu s'a urcatu de la 36,000 la 42,700 franci pe chilometru, cea-a ce dá unu sboru de 18.6/100 si venitulu totale a fostu in 1854 de 813,643,000 franci, in anulu 1866 de 1,536,115,000 franci. Venitulu se descompune precumu urméza: pe anulu 1854 venitu neto 440,133,000, cheltueli de exploatare 373,510,000 franci; pe anulu 1866 venitu neto: 781,942,000, cheltueli de exploatare 754,193,000 franci. Din comparatiunea acestoru cifre ce vede câ venitulu neto a sporitu cu 77.65/100, pe candu cheltuelile de splotatiune au sporitu cu 101/100. Numerulu caletoriloru in acestu intervalu s'a intreitu aprópe, câ-ci la 1854 erá de 92,346,149, éra la 1866 de 238,214,329. Déca numerulu caletoriloru ar fi remasu stationariu, pastrandu proportiunea lungimei chilometrice, in locu de 238,214,329 amu fi avutu numai 157,620,312. Cifrele inse acestea proba, câ osebitu de lungimea chilometrica frecintia s'a urcatu cu 51/100.

△ (*Tapetele d'in Smirn'a.*) E cunoscutu, câ asié numitele tapete de Smirn'a se fabrica in apropierea Smirnei, in Uchak, o cetate cu 28,000 locuitori. Industri'a acést'a dá ocupatiune la 3500 femeie si 500 barbati, cari lucra anulu intregu afara de vinere-a. Cursulu fabricatiunii si alu desemnului nu se schimba nici odata, elu e totu asié, pre cum a fostu nainte cu 500 ani, si la introducerea unoru mustre noue lucratorii facu cea mai mare opusetiune. Incercarea de a aplicá una masíná de vaporu pentru prepararea firului, a provocatu rescola intre lucratori. Altcum s'a observatu, câ masín'a acést'a face firulu mai asemenea, si prin acést'a tapetele si-perdu grosimea si lan'a care contribue multu la frumseti'a loru. Materialele de coloritu sunt graantiulu galbenu persicu, indigo, si cochenil'a; pentru de a le face durabile se intrebuintieza numai petr'a acra. In tempulu mai nou s'au introdusu colori de anilinu din Franci'a, vediendu inse, câ nu sunt pré durabile, s'au delaturatu éra si. In Uchak se fabrica pre anu 70,000 metri patrati. Partea cea mai mare se esporta in Angli'a, restulu in Franci'a, Turci'a si Egiptu.

△ (*Sultanulu de acum*) are 900 femeie, computandu tote femeiele din haremu; odaliscele etc. Consorti proprie are maiestatea sa numai trei cu frumsetia estraordinaria: Dournel („margeu'a noua“), Hairani Dil („inima buna“) si Eda Dil („eleganti'a inimei“). Numerulu eunuchiloru, camariariloru, gardelorü impletoriloru de pipe etc. face 2300. In tota dîu'a se asternu in seraiu 500 mese, la cari se servescu pre dí la 6000 portiuni de mancare.

## Gácitura numerica.

(De Joanuti Clintoru.)

8. 11. 12. 9. 2. 9. } Rom'a-e mare, minunata,  
Câ-e de elu edificata;  
Candu inca pe tempulu seu,  
Erá in ea, ca si-unu dieu.
- 10 13. 7. 15. } Eroulu eroiloru,  
Si vod'a romaniloru,  
A fostu elu pe tempulu seu;  
Ca-unu trimisu de domnedieu.
5. 2. 3. 4. 1. 14. 7. 10. 15. } Lumea de elu s'a miratu,  
Câ a fostu unu minunatu  
Beliduce 'n tempulu seu,  
Luminatu de domnedieu.
- 1—15. } Lucra-asuda si trudesce.  
De romani se ingrigesce;  
Traiesce pe tempulu seu,  
Dîcandu-ne totu mereu:  
„Ajutane'a domnedieu!“

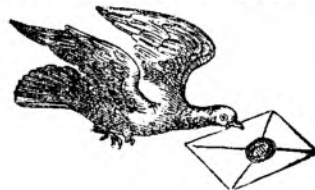
Deslegarea gaciturei de siacu din nro 34:

Luis'a juna, 'ncantatória,  
Tienendu in mana o mandra flóre,  
Cu-a ei amica peste o campia  
Trecu visatórie: „Tu ce 'n pustia  
Petreci viéti', bune parinte,  
Dîse Luis'a, aduti aminte,  
Candu te-i rogá,  
Nu me uitá!“

Deslegare buna primiram de la dómnele: Mari'a Nedelcu nsscuta Popu, Susana Ospetariu nascuta Opreanu: dela domnisiórele: Ros'a Ardeleanu, Mari'a Muresianu, Anastasi'a Lapedatu si de la domnii: Tom'a Rosiescu si Vasiliu Popu.

Deslegarea gaciturei din nrulu 33. o mai primiram de la domnisor'a Elisa Olteanu.

## POST'A REDACTIUNEI.



**La mai multi:** Tabloulu natinnalu „Inaugurarea societati academice etc.“ este gat'a. Espedarea s'a si incoputu; inse rogamu pe on. cet. ca sê fia cu pu'ina indulgentia, déca pana acuma inca nu l'au primitu, câ-ci la posta nu se primescu odata mai multe, de 30 esemplario.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1868. prin Alesandru Kocsi. Piat'a de pesci Nr. 9.